

بسم الله الرحمن الرحيم

عنوان پروژه:

ارزیابی آمادگی زیرساخت های بومی گردشگری استان
کرمان برای توسعه گردشگری پایدار

این پروژه با هدف ارزیابی زیرساخت های بومی
گردشگری در استان کرمان و ارائه مدل جامع برای
توسعه گردشگری پایدار تنظیم شده است.

پیشگفتار (بیان مسئله پژوهش)

با توجه به اینکه اقتصاد، مسئله روز کشور است و گردشگری به دلیل امتیازات ویژه ای که نسبت به سایر صنایع دارد می تواند در رونق اقتصادی تاثیر چشمگیری داشته باشد به عنوان مثال: جذابیت فرهنگی جامعه میزبان در زمینه های صنایع دستی، آداب و رسوم، غذاهای محلی، جاذبه های تاریخی و طبیعی می تواند در جذب گردشگر بسیار موثر باشد و این سبب اشتغال زایی برای جامعه محلی می گردد.

بنا بر آنچه گفته شد روشن می شود که نیاز استان کرمان به توسعه گردشگری پایدار است در اینجا باید به این سوال پاسخ داد که آیا استان کرمان از زیرساخت های کافی برای توسعه این صنعت مهم برخوردار است؟

پس از بررسی واقع بینانه از وضعیت موجود مشخص شد که در دو بخش کلان و خرد نیاز به توسعه زیرساخت ها وجود دارد. غیر از بخش کلان که مربوط به حاکمیت است در بخش خرد آنچه مدنظر است توجه به ظرفیت ها و خدمات کمی، کیفی و تعداد هتل ها، بومگردی ها، بوتیک هتل ها و لیدرها می باشد.

با توجه به مقدمات فوق مقرر شد که از توانمندی ها و زیرساخت های گردشگری استان ارزیابی صورت گیرد تا وضعیت موجود مشخص شود.

پس از بررسی ها نتایج نشان داد؛ که در بخش مدیریت و انتظارات گردشگر
چندانت مشکلی وجود ندارد اما بیشتر گره ها در بخش ارتباطات بومگردی ها
با سایر نهادهای جامعه است که سبب ناهماهنگی بخش بومگردی با نهاد ها
است. همچنین عدم بهره مندی آنان از تبلیغات به موقع و با کیفیت است.

فصل اول: کلیات تحقیق

مقدمه و بیان مسئله

استان کرمان به عنوان یکی از مناطق دارای ظرفیت های کم نظیر تاریخی، فرهنگی و طبیعی، از جایگاه ویژه ای در توسعه گردشگری ایران برخوردار است. این استان با دارا بودن جاذبه هایی همچون ارگ بم، باغ شاهزاده ماهان، کلوت های شهداد و مناطق کویری و کوهستانی، پتانسیل تبدیل شدن به قطب گردشگری جنوب شرق کشور را دارد. با وجود این پتانسیل ها، ضعف های قابل توجهی در زیرساخت های بومی گردشگری به چشم می خورد که مانع از تحقق کامل توسعه پایدار در این حوزه شده اند.

زیرساخت های بومی شامل نه تنها جاده ها و اماکن اقامتی، بلکه کیفیت تعاملات اجتماعی، حفظ میراث ناملموس و همچنین ظرفیت پذیرش جوامع محلی نیز می شود.

این درحالی است که اهمیت صنعت گردشگری هم از لحاظ تعداد گردشگران و هم از لحاظ درآمد ارزی همواره در حال افزایش بوده است. این صنعت پردرآمدترین صنعت دنیا بعد از سوخت، دارو، تجهیزات پزشکی و وسایل نقلیه موتوری است. در این میان کشورهای همچون ایران که از جاذبه های گردشگری برخوردار هستند می توانند سالانه به درآمد بالا و قابل توجهی در این صنعت برسند. چنانکه میدانیم این صنعت یکی از منابع مهم تولید درآمدزایی، اشتغال

و ایجاد زیرساخت ها برای نیل به توسعه پایدار محسوب می شود. از دیگر مزایای این صنعت می توان به اشتغال زایی برای ساکنین روستا، درآمدزایی، سرمایه گذاری و کاهش فقر اشاره کرد و چون اقتصاد بر پایه گردشگری به سرمایه گذاری اندک نسبت به سایر صنایع نیازمند است می تواند سودآوری بسیار بالاتری نسبت به صنایع دیگر داشته باشد.

گردشگری به لحاظ اجتماعی سبب گسترش روابط می گردد و این، موجب توجه به فرهنگ مردم میزبان، آشنایی با صنایع دستی محلی و احیای سنت های بومی و در نتیجه افزایش غرور ملی می گردد.

در سال های اخیر، با تحول نگرش جهانی نسبت به سفر، گردشگران پیش از گذشته خواستار تجربه های سفر اصیل، عمیق و آموزنده هستند، نه بازدیدهای استاندارد شده مرسوم. بوم گردی به عنوان رویکردی هم سو با این گرایش، بر ارائه تجربه ای نزدیک به طبیعت و فرهنگ بومی با کمترین تاثیر منفی بر محیط زیست تاکید دارد و از این راه، از مناطق تحت حفاظت پشتیبانی اقتصادی

می کند. در ایران، این مفهوم که عمدتاً تحت عنوان "بومگردی" شناخته می شود، تنها محدود به گردشگری مبتنی بر طبیعت نبوده و ریشه در سنت های دیرینه و شیوه های متنوع زندگی روستایی دارد.

همچنین بوم گردی به عنوان شکلی پایدار از گردشگری، در سطح جهانی مورد توجه روز افزون قرار گرفته است. یافته ها نشان می دهد که بومگردی در ایران از یک گزینه اقامتی جایگزین به پلی حیاتی برای ارتباط گردشگران با مناظر طبیعی خیره کننده، تاریخ و فرهنگ غنی و شیوه های سنتی زندگی روستایی تبدیل شده است. توسعه بوم گردی در تنوع بخشی به اقتصاد روستایی، حفاظت از میراث فرهنگی و تحقق گردشگری پایدار در ایران نقشی بارز ایفا می کند. همچنین چالش های پیش رو در زمینه زیرساخت ها، استانداردسازی، مدیریت و بازاریابی، شناسایی براساس آنها، پیشنهادهای راهبردی ارائه شده است.

در این تحقیق تلاش می شود تا شاخص های بومی برای ارزیابی این زیرساخت ها طراحی، تدوین و به صورت جامع سنجش شوند تا نقشه راهی برای توسعه متوازن ارائه گردد.

اهداف تحقیق

- i. طراحی شاخص های بومی سازی شده منطبق با نیاز گردشگران و جوامع محلی استان کرمان
- ii. ارائه مدل جامع سنجش زیرساخت های بومی گردشگری پایدار با رویکرد چند معیاره
- iii. ارزیابی کمی و کیفی زیرساخت های بومی هر منطقه از استان به تفکیک (مطالعه موردی شهرستان های منتخب)
- iv. تهیه لایه اطلاعات جغرافیایی (GIS) از مراکز بوم گردی و تحلیل توزیع فضای زیرساخت ها در استان کرمان

پرسش های تحقیق

- آیا زیرساخت های بومی استان کرمان با شاخص های گردشگری پایدار (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی) هم خوانی دارند؟
- کدام مناطق دارای بیشترین ظرفیت بوم گردی بوده و براساس مدل طراحی شده چگونه می توان شکاف های زیرساختی آن ها را برطرف نمود تا توسعه پایدار محقق شود؟

● اهمیت و ضرورت تحقیق

- توسعه پایدار گردشگری تنها زمانی ممکن است که جامعه محلی، محیط زیست و گردشگران در یک مدل متوازن قرار گیرد. مدل های توسعه گردشگری غالب در ایران اغلب بر زیرساخت های عمومی
- (مانند هتل ها و جاده ها) متمرکز هستند و از شاخص های بومی و فرهنگی غفلت می شود.
- این پژوهش با ارائه شاخص های تعیین شده و اعتبار بخشی به آنها از طریق روش های تصمیم گیری دقیق علمی و الویت بندی شده برای مدیران و سیاست گذاران استانی زمینه تصمیم گیری علمی را فراهم می کند تا سرمایه گذاری ها به سمت نقاط اصلی آسیب هدایت شوند.

فصل دوم:

مبانی نظری و پیشینه پژوهش گردشگری پایدار

مفهوم گردشگری پایدار از دهه 1990 میلادی به عنوان یک پارادایم جدید در برنامه ریزی سفر مطرح شد. این مفهوم بر حفظ منابع طبیعی، میراث فرهنگی و ارتقای کیفیت زندگی جامعه محلی استوار است.

سازمان جهانی گردشگری (UNWTO) چهار محور اساسی را برای پایداری معرفی کرده که شامل:

- پایداری اقتصادی: تضمین سودآوری بلند مدت و توزیع عادلانه درآمدها.
- پایداری اجتماعی: احترام به جامعه میزبان و حفظ بافت اجتماعی.
- پایداری زیست محیطی: کاهش اثرات منفی بر محیط زیست و حفظ تنوع زیستی.

بوم گردی و توسعه روستایی

بوم گردی، شکلی از گردشگری است که موجب ارتباط مستقیم گردشگران با محیط طبیعی و فرهنگ بومی می شود، درحالی که کمترین آسیب ممکن را به محیط وارد می سازد. در ایران، بوم گردی به عنوان یک ابزار مهم برای مقابله با مهاجرت روستایی و توسعه منطقه ای مطرح شده است. این نوع گردشگری با جذب سرمایه های خرد، ایجاد اشتغال محلی و ارزش گذاری مجدد بر صنایع دستی و فرهنگ بومی، نقش موثری در توسعه پایدار روستایی ایفا می کند.

پیشینه مطالعاتی

مطالعات انجام شده در سطح ملی و بین المللی بر اهمیت تطبیق شاخص های پایداری با بستر جغرافیایی تاکید دارند. مطالعات مشابه در استان فارس (ارزیابی اقامتگاه های بوم گردی)، گیلان (ظرفیت های زیست محیطی) و یزد (احیای بافت تاریخی) نشان داده است که تمرکز بر شاخص های بومی و مشارکت فعال جامعه محلی نتایج موثرتری در توسعه پایدار گردشگری داشته است.

فصل سوم:

روش شناسی تحقیق

نوع تحقیق

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی است و از نظر ماهیت داده ها و روش تحلیل، توصیفی و تحلیلی با رویکرد ترکیبی (کمی و کیفی) تنظیم شده است.

جامعه آماری:

جامعه آماری شامل مناطق گردشگری استان کرمان است که دارای پتانسیل بوم گردی و گردشگری تاریخی و طبیعی هستند. این مناطق شامل: کرمان، ماهان، شهداد، راین، زرنند، رفسنجان می باشند. داده ها از طریق سه گروه ذی نفع گردآوری شده اند:

✓ مدیران و کارشناسان اداره کل میراث فرهنگ، صنایع دستی و گردشگری

استان

✓ صاحبان اقامتگاه و فعالان حوزه بوم گردی

✓ گردشگران ورود به این مناطق

✓ لیدرها

ابزار گردآوری اطلاعات

- ❖ پرسشنامه های مبتنی بر شاخص های پایداری: پرسشنامه های ساختاریافته براساس مدل های پیشنهادی برای سنجش وضعیت زیرساخت ها (با استفاده از لیکرت 5 درجه ای)
- ❖ مصاحبه های نیمه ساختاریافته: گفت و گو با مدیران محلی، گردشگران ورودی، لیدرها، کارشناسان و افراد باتجربه در این حوزه برای اعتبارسنجی شاخص ها و درک عمیق چالش های بومی
- ❖ داده های مکانی و آماری: استفاده از نقشه های موجود، آمار جمعیتی، میزان ورودی گردشگر و داده های ثبتی سازمان های رسمی.

فصل چهارم:

طراحی شاخص ها و مدل ارزیابی

ارزیابی هر شهرستان نشان می دهد:

- ماهان: با کم ترین امتیاز در ابعاد فرهنگی و زیست محیطی، نشان دهنده عدم انسجام اجتماعی و عدم توجه به محیط در این منطقه.
- شهداد: بیشترین پتانسیل طبیعی و تاریخی (نمره بالا در بعد فرهنگی و زیست محیطی)، اما نیازمند تقویت زیرساخت های مدیریتی و فیزیکی.
- کرمان: با داشتن پتانسیل بافت تاریخی و فرهنگ مهمان نوازی از اهمیت ویژه ای در نگاه گردشگر برخوردار است اما به دلیل مرکزیتی که دارا است به شدت نیازمند تقویت زیرساخت های مدیریتی و فیزیکی است.
- زرنده: با داشتن نیروی انسانی متخصص و خلاق در استفاده از پتانسیل های بومی و محلی، این شهرستان را در استان به منطقه ای خاص و جذاب تبدیل کرده است.
- راین: با وجود داشتن پتانسیل تاریخی و طبیعی در زمینه بومگردی و شناساندن این پتانسیل ها ضعیف عمل کرده است.
- رفسنجان: با وجود پتانسیل های بومگردی در روستاهای رفسنجان، تمام تمرکز به خانه خشتی حاج آقا علی می باشد.

ساختار سلسه مراتبی:

- سطح 1 (هدف نهایی): توسعه پایدار گردشگری استان کرمان
 - سطح 2 (معیارهای اصلی): فیزیکی (P)، فرهنگی (C)، مدیریتی (M)، زیست محیطی (e)
 - سطح 3 (زیرمعیارها): شاخص های خرد هر یک از معیارها مثلا (زیرمعیار " کیفیت راه های روستایی " زیرمجموعه فیزیکی)
- سه سطح ارزیابی عملیاتی:
- سطح اول: زیرساخت های پایه (بیشترین وزن در فاز اول توسعه_ شامل راه، اقامتگاه)
 - سطح دوم: شاخص های فرهنگی و مدیرتی (تاکید بر تعاملات اجتماعی).
 - سطح سوم: شاخص های زیست محیطی و پایداری بلندمدت.

فصل پنجم:

نتایج تحلیل منطقه ای

ارزیابی هر شهرستان نشان می دهد:

- ماهان: با کم ترین امتیاز در ابعاد فرهنگی و زیست محیطی، نشان دهنده عدم انسجام اجتماعی و عدم توجه به محیط در این منطقه.
- شهداد: بیشترین پتانسیل طبیعی و تاریخی (نمره بالا در بعد فرهنگی و زیست محیطی)، اما نیازمند تقویت زیرساخت های مدیریتی و فیزیکی.
- کرمان: با داشتن پتانسیل بافت تاریخی و فرهنگ مهمان نوازی از اهمیت ویژه ای در نگاه گردشگر برخوردار است اما به دلیل مرکزیتی که دارا است به شدت نیازمند تقویت زیرساخت های مدیریتی و فیزیکی است.
- زرنده: با داشتن نیروی انسانی متخصص و خلاق در استفاده از پتانسیل های بومی و محلی، این شهرستان را در استان به منطقه ای خاص و جذاب تبدیل کرده است.
- راین: با وجود داشتن پتانسیل تاریخی و طبیعی در زمینه بومگردی و شناساندن این پتانسیل ها ضعیف عمل کرده است.
- رفسنجان: با وجود پتانسیل های بومگردی در روستاهای رفسنجان، تمام تمرکز به خانه خشتی حاج آقا علی می باشد.

نتایج بدست آمده پس از ارزیابی:
پراکندگی بومگردی های استان:

ردیف	نام شهرستان	تعداد
1	شهداد	40
2	کرمان	8
3	ماهان	11
4	شهربابک	21
5	میمند	4
6	ساردوئیه	3
7	جیرفت	14
8	سیرجان	7
9	رابر	28
10	زرند	12
11	کوهبنان	9

3	ریگان	12
19	بافت	13
25	خبر	14
2	اسفندقه	15
12	دلفارد	16
9	راین	17
1	تکاب	18
2	سیرچ	19
15	فهرج	20
2	گوغر	21
1	قلعه گنج	22
2	رودبار	23
3	منوجان	24
3	کهنوج	25

1	ارزوئيه	26
0	فارياب	27
2	عنبرآباد	28
1	نرماشير	29
24	بم	30
11	بردسير	31
10	گلباف	32
5	رفسنجان	33
4	راور	34
2	سكنج	35
1	قناتغستان	36
3	انار	37
5	جبال بارز	38
1	اختيارآباد	39

40	شهسوار	1
41	چترود	1
42	اندوهجرد	1

پراکندگی بومگردی ها از نظر آب وهوا:

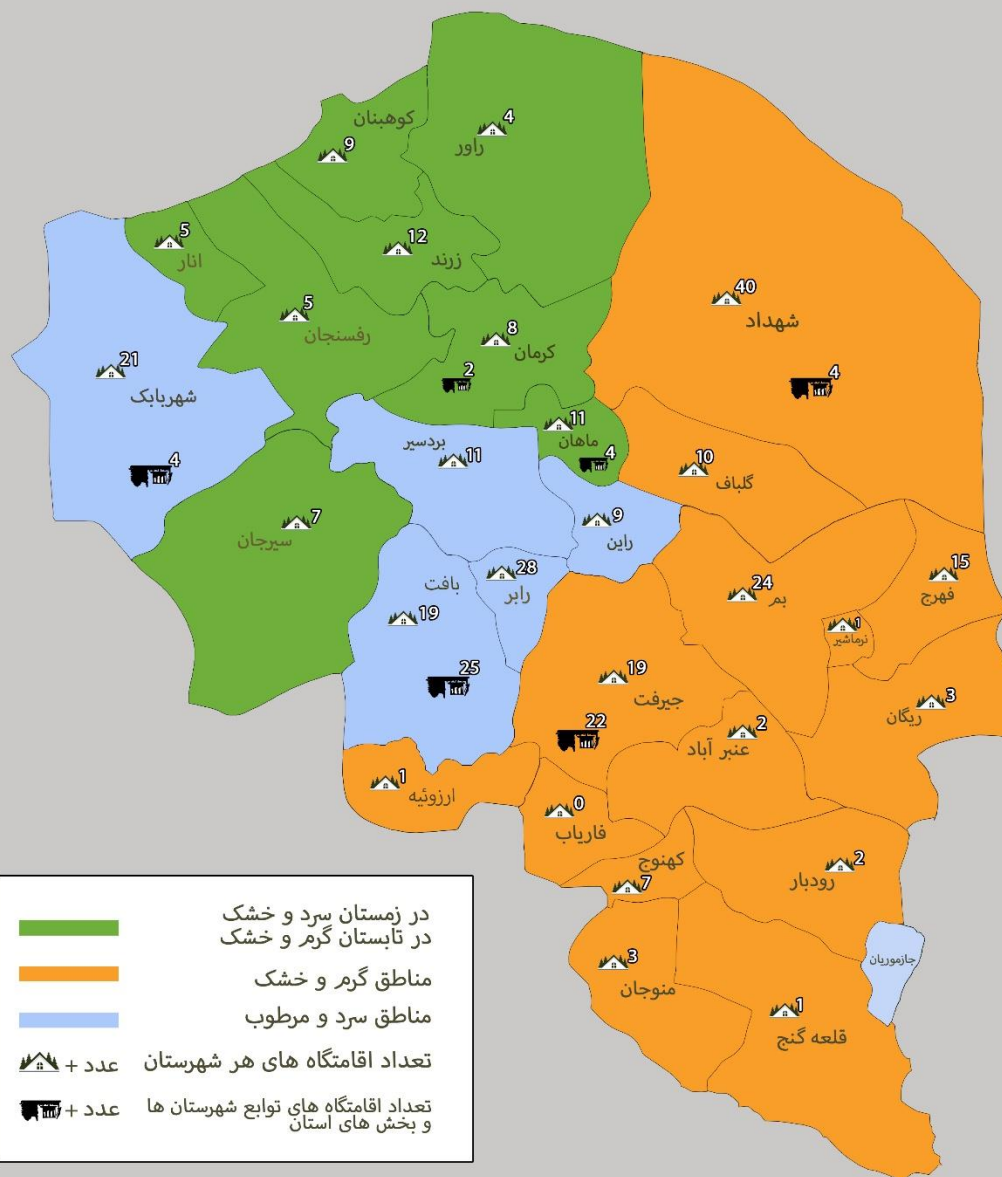
کرمان پهناورترین استان ایران است با توجه به این موضوع، پراکندگی و تنوع آب و هوایی آن بیش از سایر استان ها است.

مناطق گرم و خشک: شهداد، بم، گلباف، فهرج، ریگان، نرماشیر، عنبرآباد، جیرفت، ارزوئیه، فاریاب، کهنوچ، رودبار، منوجان، قلعه گنج

(لازم به ذکر است در این مناطق کاشت و برداشت محصولات کشاورزی رونق دارد)

مناطق سرد و خشک در زمستان و گرم و خشک در تابستان: کرمان، ماهان، راور، زرند، رفسنجان، سیرجان، انار، کوهبنان

مناطق سرد و مرطوب: شهربابک، بردسیر، بافت، رابر، راین. (براساس میزان بارندگی متفاوت است)

لیست شاخص های بومی سازی شده:

ردیف	فضای عمومی ساختمان
1.	آراستگی و وضعیت مناسب نمای ساختمان.
2.	آراستگی و وضعیت مناسب محوطه ها و فضای های پیرامونی.
3.	استفاده از اقلام و مصنوعات تزئینی و کاربرد، صنایع دستی/ گیاهان طبیعی متناسب با اقلیم برای آراستگی محیط های پیرامونی.
4.	وضعیت روشنایی و طراحی نورپردازی به صورتی باشد که کمترین آلودگی داشته باشد و روشنایی در حد مطلوب باشد به طوری که تابلوهای راهنما خوانا باشند.
5.	وجود فضای نشمین عمومی به طوری که آرامش را برای مهمان به ارمغان آورده برای حالت هایی مانند گفتگو و مطالعه.

6.	تابلوهای سردر باید خوانا، حداقل به دو زبان فارسی و انگلیسی نوشته شده باشند همچنین از مصالح بومی در تهیه آن استفاده شده باشد.
7.	وجود تابلوهای راهنما در محیط اقامتگاه.
8.	پیش بینی برق اضطراری.
9.	تجهیزات اطفای حریق.
10.	تجهیزات اعلام حریق.
11.	وضعیت ذخیره آب شرب/ شستشو.

12.	وجود پارکینگ جهت استفاده مهمان.
	اتاق ها
13.	تعداد اتاق ها حداقل 2 اتاق با ظرفیت 4 مهمان.
14.	سرویس بهداشتی اتاق مهمان؛ وجود سرویس بهداشتی به ازای اتاق ها و ظرفیت مهمان. اقامتگاه باید سرویس بهداشتی فرنگی به صورت ثابت یا متحرک بنا به درخواست مهمان ارائه نماید.

15.	سیستم های گرمایش و سرمایش باید با شرایط اقلیم منطقه در نظر گرفته شود و نباید آسیب های زیست محیطی داشته باشند.
16.	وجود منابع روشنایی طبیعی؛ با تاکید بر توسعه پایدار وجود روشنایی طبیعی در روز و روشنایی طبیعی در شب.
17.	بررسی وضعیت و عملکرد تجهیزات و وسایل روشنایی.
18.	وضعیت تهویه با توجه به شرایط اقلیم منطقه در نظر گرفته شود و به صورت هواکش یا پنجره با شیشه مات باشد.
19.	تعبیه پریز برق در اتاق ها.
20.	طراحی سنتی دکوراسیون داخلی و استفاده از صنایع دستی و تزئینات بومی.
	آشپزخانه
21.	وضعیت آشپزخانه؛ مصالح با پوشش به کار رفته در دیوار، کف، سقف باید قابل شستشو باشد دارای پنجره به منظور جریان هوای آزاد سازگار با معماری بومی. سیستم تهویه متناسب با شرایط اقلیمی منطقه تعبیه گردد.

حمام ها و سرویس بهداشتی	
22.	وضعیت نگهداری دیوارها، سقف و کف؛ باید بدون شکستگی و ترک خوردگی و قابل شستشو باشند. سیستم تهویه متناسب با شرایط اقلیمی منطقه در نظر گرفته شود.
23.	وضعیت چشمه های توالت و روشنایی باید سالم و بی نقص باشد.
24.	وضعیت تهویه.
25.	وضعیت روشنایی.
26.	فاضلاب سرویس های بهداشتی.
27.	تعبیه یک عدد پریز برق نزدیک روشویی.
فضای پذیرایی	
28.	فضای پذیرایی جهت ارائه خدمات صبحانه، ناهار و شام.
29.	وضعیت نگهداری دیوارها، سقف و کف.
30.	وضعیت روشنایی.

31.	وضعیت تهویه.
32	سیستم گرمایش و سرمایش متناسب با شرایط اقلیمی منطقه ضروری است.
	پایداری زیست محیطی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی
33.	اجرای طرح های حفاظت از تنوع زیست محیطی، محیط زیست و منابع طبیعی.
34.	اطلاع رسانی و ترویج پایداری محیط زیست.
35.	آموزش مهمانان در خصوص مشارکت در اقدامات توسعه پایدار.
36.	آموزش کارکنان اقامتگاه برای مدیریت مصرف انرژی، آب و دفع پسماندها.
37.	اتخاذ حداقل یک راهکار برای کاهش مصرف انرژی.
38.	مدیریت مصرف برق.
39.	کاهش و کنترل مصرف سرانه.

40.	مدیریت پساب.
41.	مدیریت پسماند و زباله ها.
42.	پایداری زیست محیطی در استفاده از وسایلو ظروف.
43.	استفاده از انرژی های نو و سبز.
44.	استفاده از کالاهای مصرفی سازگار با محیط زیست.
45.	عدم استفاده از شوینده های مخرب محیط زیست.
46.	مشارکت در فعالیت های حمایتی زیست محیطی.
47.	نسبت کارکنان بومی به کل کارکنان اقامتگاه.
48.	میزان و نحوه همکاری با کسب و کارهای محلی.
49.	تامین مواد اولیه و مواد غذایی از تولید کنندگان محلی.
	دسترسی افراد کم توان، ناتوان و معلول
50.	دسترسی به منابع اطلاع رسانی از قبیل دفترچه هاب راهنما، اینترنت و ...

51.	توجه و حساسیت های کارکنان اقامتگاه به پذیرش افراد کم توان، معلول.
52.	آموزش کارکنان اقامتگاه به پذیرش افراد کم توان، ناتوان و معلول.
53.	تامین صندلی چرخدار
54.	نصب دستگیره کمکی
55.	توجه به نیازهای به گردشگری در دسترس
	تجهیزات و ملزومات اتاق
56.	پاکیزگی و وضعیت تجهیزات اتاق خواب
57.	کمد ها و آویزها؛ وجود آویزها در اتاق الزامی است.
58.	آینه
59.	وضعیت پرده ها و پوشش پنجره و درب ورودی؛ از لوازم صنایع دستی و منسوجات سنتی متناسب با بومی منطقه استفاده گردد.

60.	لوازم جانبی در اتاق: قبله نما، قرآن، جانماز، مهر و تسبیح، وجود محصولات فرهنگی برای سنین مختلف
61.	سطل های زباله
	تجهیزات و ملزومات حمام و سرویس های بهداشتی
62.	لوازم بهداشتی و شستشو
63.	سطل زباله بهداشتی و درب دار
64.	آویز لباس
65.	تفکیک فضای حمام از توالت
66.	وضعیت تهویه
67.	سایر وسایل تجهیزات لازم
	تجهیزات و ملزومات آشپزخانه
68.	لوازم پخت و پز
69.	وضعیت روشنایی، نور و تهویه

70.	محل شستشوی ظروف
	تجهیزات و ملزومات پذیرایی
71.	استفاده از اثاثیه و چیدمان مناسب
72.	استفاده از ظروف پذیرایی بومی یا ظروف مناسب با طراحی های سنتی
73.	سفره آرایشی بومی
	اطلاع رسانی

74.	اطلاع رسانی دقیق در مورد امکانات و خدمات اقامتگاه
	ذخیره جا
75.	رزرواسیون
	پذیرش
76.	پاسخگویی به مهمانان

77.	خوشآمدگویی و بدرقه مهمانان
78.	امکان نگهداری و حفظ امانات در محیط امن
79.	مجهز بودن به رایانه
80.	شیوه های پرداخت
81.	امکان دسترسی به خدمات تلفن
82.	اطلاع رسانی در خصوص مقصدهای گردشگریو جاذبه های گردشگری محلی
	خدمات عمومی
84.	اینترنت رایگان
85.	ارائه خدمات بیداری
86.	ارائه معرفی خدمات تاکسی و سرویس حمل و نقل
87.	خدمات لباسشویی
88.	دسترسی به یخچال
89.	خدمات دوخت و دوز

لیست شاخص های بومی سازی شده منطبق با انتظارات گردشگران:

ردیف فضای عمومی ساختمان	
1.	آراستگی و وضعیت مناسب نمای ساختمان.
2.	آراستگی و وضعیت مناسب محوطه ها و فضای های پیرامونی.
3.	استفاده از اقلام و مصنوعات تزئینی و کاربرد، صنایع دستی/ گیاهان طبیعی متناسب با اقلیم برای آراستگی محیط های پیرامونی.
4.	وضعیت روشنایی و طراحی نورپردازی به صورتی باشد که کمترین آلودگی داشته باشد و روشنایی در حد مطلوب باشد به طوری که تابلوهای راهنما خوانا باشند.

5.	وجود فضای نشمین عمومی به طوری که آرامش را برای مهمان به ارمغان آورده برای حالت هایی مانند گفتگو و مطالعه.
6.	تابلوهای سردر باید خوانا، حداقل به دو زبان فارسی و انگلیسی نوشته شده باشند همچنین از مصالح بومی در تهیه آن استفاده شده باشد.
7.	وجود تابلوهای راهنما در محیط اقامتگاه.
8.	پیش بینی برق اضطراری.
9.	تجهیزات اطفای حریق.
10.	تجهیزات اعلام حریق.
11.	وضعیت ذخیره آب شرب/ شستشو.
12.	وجود پارکینگ جهت استفاده مهمان.
	اتاق ها
13.	تعداد اتاق ها حداقل 2 اتاق با ظرفیت 4 مهمان.

14.	سرویس بهداشتی اتاق مهمان؛ وجود سرویس بهداشتی به ازای اتاق ها و ظرفیت مهمان. اقامتگاه باید سرویس بهداشتی فرنگی به صورت ثابت یا متحرک بنا به درخواست مهمان ارائه نماید.
15.	سیستم های گرمایش و سرمایش باید با شرایط اقلیم منطقه در نظر گرفته شود و نباید آسیب های زیست محیطی داشته باشند.
16.	وجود منابع روشنایی طبیعی؛ با تاکید بر توسعه پایدار وجود روشنایی طبیعی در روز و روشنایی طبیعی در شب.
17.	بررسی وضعیت و عملکرد تجهیزات و وسایل روشنایی.
18.	وضعیت تهویه با توجه به شرایط اقلیم منطقه در نظر گرفته شود و به صورت هواکش یا پنجره با شیشه مات باشد.
19.	تعبیه پریز برق در اتاق ها.
20.	طراحی سنتی دکوراسیون داخلی و استفاده از صنایع دستی و تزئینات بومی.
	آشپزخانه
21.	وضعیت آشپزخانه؛ مصالح با پوشش به کار رفته در دیوار، کف، سقف باید قابل شستشو باشد دارای پنجره به منظر جریان هوای

آزاد سازگار با معماری بومی. سیستم تهویه متناسب با شرایط اقلیمی منطقه تعبیه گردد.	
حمام ها و سرویس بهداشتی	
22. وضعیت نگهداری دیوارها، سقف و کف؛ باید بدون شکستگی و ترک خوردگی و قابل شستشو باشند. سیستم تهویه متناسب با شرایط اقلیمی منطقه در نظر گرفته شود.	
23. وضعیت چشمه های توالت و روشنایی باید سالم و بی نقص باشد.	
24. وضعیت تهویه.	
25. وضعیت روشنایی.	
26. فاضلاب سرویس های بهداشتی.	
27. تعبیه یک عدد پریز برق نزدیک روشویی.	
فضای پذیرایی	
28. فضای پذیرایی جهت ارائه خدمات صبحانه، ناهار و شام.	
29. وضعیت نگهداری دیوارها، سقف و کف.	

30.	وضعیت روشنائی.
31.	وضعیت تهویه.
32.	سیستم گرمایش و سرمایش متناسب با شرایط اقلیمی منطقه ضروری است.
	پایداری زیست محیطی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی
33.	اجرای طرح های حفاظت از تنوع زیست محیطی، محیط زیست و منابع طبیعی.
34.	اطلاع رسانی و ترویج پایداری محیط زیست.
35.	آموزش مهمانان در خصوص مشارکت در اقدامات توسعه پایدار.
36.	آموزش کارکنان اقامتگاه برای مدیریت مصرف انرژی، آب و دفع پسماندها.
37.	اتخاذ حداقل یک راهکار برای کاهش مصرف انرژی.
38.	مدیریت مصرف برق.

39.	کاهش و کنترل مصرف سرانه.
40.	مدیریت پساب.
41.	مدیریت پسماند و زباله ها.
42.	پایداری زیست محیطی در استفاده از وسایل و ظروف.
43.	استفاده از انرژی های نو و سبز.
44.	استفاده از کالاهای مصرفی سازگار با محیط زیست.
45.	عدم استفاده از شوینده های مخرب محیط زیست.
46.	مشارکت در فعالیت های حمایتی زیست محیطی.
47.	نسبت کارکنان بومی به کل کارکنان اقامتگاه.
48.	میزان و نحوه همکاری با کسب و کارهای محلی.
49.	تامین مواد اولیه و مواد غذایی از تولید کنندگان محلی.
	دسترسی افراد کم توان، ناتوان و معلول
50.	دسترسی به منابع اطلاع رسانی از قبیل دفترچه هاب راهنما، اینترنت و ...

51.	توجه و حساسیت های کارکنان اقامتگاه به پذیرش افراد کم توان، معلول.
52.	آموزش کارکنان اقامتگاه به پذیرش افراد کم توان، ناتوان و معلول.
53.	تامین صندلی چرخدار
54.	نصب دستگیره کمکی
55.	توجه به نیازهای به گردشگری در دسترس
	تجهیزات و ملزومات اتاق
56.	پاکیزگی و وضعیت تجهیزات اتاق خواب
57.	کمد ها و آویزها؛ وجود آویزها در اتاق الزامی است.
58.	آینه
59.	وضعیت پرده ها و پوشش پنجره و درب ورودی؛ از لوازم صنایع دستی و منسوجات سنتی متناسب با بومی منطقه استفاده گردد.
60.	لوازم جانبی در اتاق: قبله نما، قرآن، جانماز، مهر و تسبیح، وجود محصولات فرهنگی برای سنین مختلف

61.	سطل های زباله
	تجهیزات و ملزومات حمام و سرویس های بهداشتی
62.	لوازم بهداشتی و شستشو
63.	سطل زباله بهداشتی و درب دار
64.	آویز لباس
65.	تفکیک فضای حمام از توالت
66.	وضعیت تهویه
67.	سایر وسایل تجهیزات لازم
	تجهیزات و ملزومات آشپزخانه
68.	لوازم پخت و پز
69.	وضعیت روشنایی، نور و تهویه
70.	محل شستشوی ظروف

تجهیزات و ملزومات پذیرایی	
71. استفاده از اثاثیه و چیدمان مناسب	
72. استفاده از ظروف پذیرایی بومی یا ظروف مناسب با طراحی های سنتی	
73. سفره آرای بومی	
اطلاع رسانی	
74. اطلاع رسانی دقیق در مورد امکانات و خدمات اقامتگاه	
ذخیره جا	
75. رزرواسیون	
پذیرش	
76. پاسخگویی به مهمانان	
77. خوشآمدگویی و بدرقه مهمانان	
78. امکان نگهداری و حفظ امانات در محیط امن	

79.	مجهز بودن به رایانه
80.	شیوه های پرداخت
81.	امکان دسترسی به خدمات تلفن
82.	اطلاع رسانی در خصوص مقصدهای گردشگریو جاذبه های گردشگری محلی
	خدمات عمومی
84.	اینترنت رایگان
85.	ارائه خدمات بیداری
86.	ارائه معرفی خدمات تاکسی و سرویس حمل و نقل
87.	خدمات لباسشویی
88.	دسترسی به یخچال
89.	خدمات دوخت و دوز
90.	تمیز کردن کفش
91.	ارائه بالش و لحاف اضافی

92.	ارائه حوله
	خوراک و نوشیدنی
93.	نصب یا اعلام ساعات و زمان ارائه خدمات صبحانه/ ناهار/ شام
94.	ارائه نوشیدنی های گرم و سرد سنتی
95.	پخت نان
96.	استفاده از نان و مواد غذایی تازه
97.	تدارک وعده های غذایی
98.	تنوع غذایی برای افراد با رژیم های خاص
99.	تدارک میان وعده نوشیدنی و غذای سبک
100.	کیفیت غذا و نوشیدنی
101.	امکان پذیرایی و سرو غذا و نوشیدنی در اتاق
	خدمات فرهنگی
102.	برنامه ریزی و اجرای طرح هایی به منظور پاسداشت فرهنگ بومی

103	برنامه ریزی گشت های محلی برای محلی
104	تامین فضا برای عرضه فروش محصولات صنایع دستی، سوغات یا محصولات محلی تازه و سالم
105	برنامه ریزی و اجرای برنامه های ویژه مناسبتی: نوروز، یلدا، محرم
	منابع انسانی و آموزش
106	به کارگیری نیروی انسانی آموزش دیده
107	پوشاک بومی محلی
108	کارت سلامت کارکنان
109	وضعیت آراستگی ظاهری کارکنان
110	آشنایی کارکنان به کمک های اولیه و امداد
111	مسلط بودن کارکنان به یک زبان خارجی

نتایج به دست آمده از بازدیدهای مناطق بومگردی:

اولین و مهم ترین موضوع و مسئله قابل طرح این است؛ که بعضی از بومگردی های موجود از نظر مدیریت و برآورده کردن انتظارات گردشگران خوب و حتی قابل تحسین هستند اما آنچه که سبب ایجاد گره و بلکه گره های حل ناشدنی آنان است روابط بسیار کم رنگ و ضعیف مدیران بومگردی ها با مجموعه ها و نهادهای زیر ربط است.

به عنوان نمونه مدیران بیشتر وقت و فرصت خود را که باید در مسیر آموزش خود، خلاقیت و پیشرفت خود بگذرانند متاسفانه در حال رفت و آمد در سایر نهادها (شهرداری ها، ادارات آب، برق، گاز می باشد).

این فاصله زیاد ارتباطی بین سرمایه گذاران بومگردی با نهادهای جامعه سبب عدم شنیدن شدن گردیده که خود مشکلات آن ها را مضاعف کرده است.

یکی از نتایج آن این هست که نیازسنجی ها به خوبی صورت نگرفته مثلا روشنایی معابر جهت امنیت گردشگران انجام نشده است.

تحلیل نتایج پرسشنامه

زیرساخت های گردشگری

نتایج حاصل از پرسشنامه های توزیع شده میان گردشگران در مناطق مختلف استان نشان می دهد سطح رضایت آنان از زیرساخت های گردشگری بسیار بالا بوده است. بخش عمده ای پاسخ دهندگان گزینه ی " خیلی خوب " را در بیشتر شاخص ها انتخاب کرده اند.

از جمله: امکانات اقامتی، خدمات رفاهی و امنیت محیطی. این یافته بیانگر آن است که زیرساخت های موجود توانسته اند انتظارات گردشگران را تا حد مطلوبی برآورده کند.

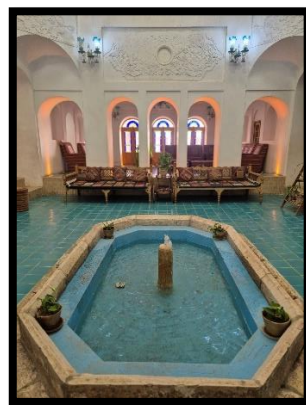
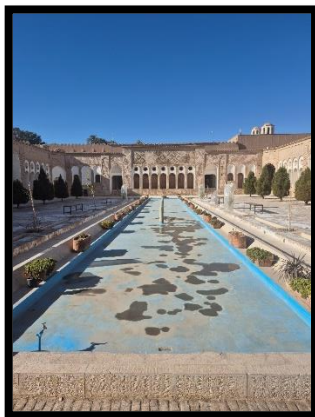
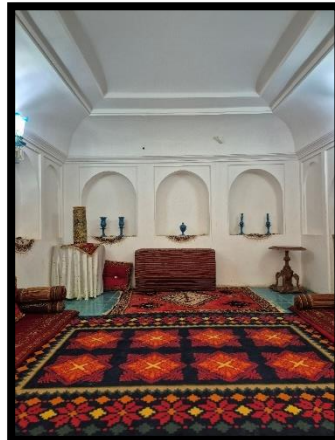
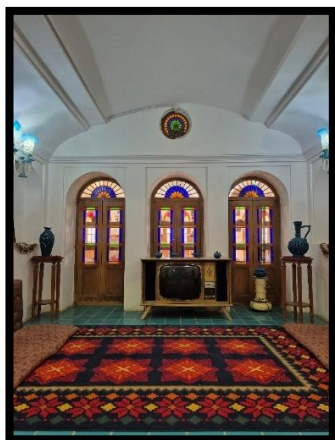
تحلیل داده ها نشان می دهد رضایت بالای گردشگران می تواند نتیجه سرمایه گذاری های انجام شده در سال های اخیر در زمینه توسعه راه، ارتقای خدمات هتل داری، بهبود مدیریت مقاصد گردشگری باشد. همچنین وجود برنامه های فرهنگی و اطلاع رسانی مناسب در زمینه گردشگری داخلی به بهبود تجربه ی کلی گردشگران کمک کرده است.

در مجموع، یافته های این پژوهش حاکی از آن است که زیرساخت های گردشگری استان در وضعیت مطلوب قرار دارند و این امر فرصت مهمی برای تقویت صنعت گردشگری و جذب سرمایه گذاری های جدید فراهم می آورد.

پیشنهاد می‌شود دستگاه‌های مسئول با حفظ کیفیت خدمات موجود، برنامه‌ریزی برای توسعه‌ی مناطق کم‌برخوردار و ایجاد نظام پایش مستمر رضایت گردشگران را در دستور کار قرار دهند تا روند رشد این بخش پایدار بماند

تصاویر بومگردی ها

خانه حاج آقاعلی

باغ ایرانی منش زرند

کلیاس

فصل ششم:

نتیجه گیری و پیشنهادها

خلاصه یافته ها

استان کرمان با دارا بودن تنوع اقلیمی و فرهنگی کم نظیر، یکی از مستعدترین مناطق برای توسعه گردشگری پایدار مبتنی بر بوم گردی است. یافته های تحقیق نشان داد که زیرساخت های فرهنگی و زیست محیطی در مناطق پر بازدید مانند شهداد قوی تر هستند، اما شکاف جدی در زیرساخت های مدیریتی و فیزیکی در مناطقی مانند ماهان، رفسنجان، کرمان و زرنند وجود دارد که مانع از توزیع عادلانه درآمد گردشگری شده است.

پیشنهادهای

۱. تقویت زیرساخت های سخت افزاری: بهسازی شبکه راه های روستایی منتهی به جاذبه های کمتر شناخته شده و سرمایه گذاری هدفمند برای تجهیز اقامتگاه های قدیمی به امکانات پایه پایدار (سیستم های کاهش مصرف آب و انرژی)
۲. توانمند سازی جامعه محلی: برگزاری دوره های آموزشی متمرکز و مستمر برای جامعه محلی در زمینه مدیریت گردشگری پایدار، بازاریابی دیجیتال و حفظ استانداردهای کیفی بوم گردی.

۱۱۱. حمایت دولتی هدفمند: ارائه تسهیلات و حمایت های مالی به کسب و

کارهای بوم گردی در مناطق دارای امتیاز پایین در بعد فیزیکی و

مدیریتی

پایش دوره ای و به روزرسانی مدل: نهادینه کردن استفاده از مدل ارزیابی

طراحی شده و پایش شاخص ها به صورت دوره ای (هر پنج سال یک بار)

توسط دستگاه های مسئول استانی

شاکله تیم سیاستگذاری و سازماندهی و نظارت استان باید مطابق با توقعات و

انتظارات باشد و

آموزش ضمن خدمت مدیران بومگردی باید در دستور کار قرار بگیرد در طول

سال.

تجربیات بومگردی های موفق باید استفاده شود.

ترتیبی اتخاذ شود برای بازدید از بومگردی سطح کشور توسط مدیران

بومگردی های استان و ارتباط گیری آنان باهم

تشکیل شورایی به نام شورای بومگردی در شهرستان ها و مناطق جهت

ساماندهی و برنامه ریزی و هماهنگی در سطح شهرستان ها متشکل از فرماندار

آن منطقه یا نماینده از طرف فرماندار، سایر نهاد های مرتبط با بومگردی ها و

مدیران بومگردی ها.

توجه به پتانسیل های گردشگری استان مانند گردشگری عشایری، گردشگری سلامت همچنین مغنم شمردن فرصت هایی از جمله شناسایی و آگاهی بخشی جاذبه های طبیعت گردی بکر استان به گردشگران، صنایع دستی و سوغات.

ایجاد بستری برای ارتباط گیری گردشگران با فرهنگ استان کرمان.

مسیر پژوهش های آینده

تحقیقات آتی می تواند بر سنجش تاثیر مستقیم توسعه بوم گردی پایدار بر شاخص های اقتصاد خرد روستایی، مانند نرخ اشتغال جوانان و مهاجرت معکوس در مناطق مورد مطالعه، تمرکز نماید.

منابع و مآخذ

شامل کتاب ها، مقالات علمی (فارسی و انگلیسی)، گزارش های فنی سازمان
جهانی گردشگری

(UNWTO)، اسناد و داده های رسمی اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی
و گردشگری استان کرمان